

Štednja i ulaganje
Mudro je imati informacije

Informativni materijal

Sadržaj

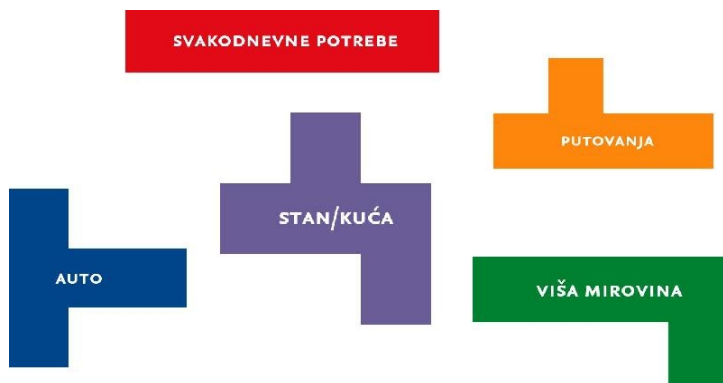
1. Štednja
2. Planiranje osobnih financija
3. Mirovinska štednja
4. Investicijski fond
5. Osiguranje života
6. Kombinirani proizvodi
7. Piramida ulaganja

1. Štednja

Zašto štedjeti?

Štedimo zbog zadovoljenja potreba, ostvarenja ciljeva i želja.

Primjerice, štedimo radi nepredviđenih situacija (obiteljske situacije, popravci u kućanstvu, i sl.). Štedimo radi obrazovanja, pripreme za mirovinu, za polog za dom, zdravstvenih potreba, kupnje automobila, namještaja, odlaska na putovanje i nečega drugog. Idealno, uskladit ćemo naše potrebe, ciljeve i želje u kućni budžet.

Prije štednje: vođenje budžeta

Da bismo štedjeli, trebamo znati potrebe, ciljeve i želje, bar načelno, a kao drugi korak voditi i poznavati svoje osobne financije ili financije kućanstva (obiteljski budžet).

Moguće je koristiti različite metode i izvore informacija, dostupnih na internetu, aplikacije na mobilnim telefonima, iz časopisa, knjiga i slično. Možete koristiti i jednostavne tablice na računalu, ili na papiru. Pronađite način koji Vama najviše odgovara i ustanovite svoj način vođenja financija.

Ukoliko imate pristup računalu, predlažemo besplatnu internet aplikaciju na internet stranicama Hrvatske udruge banaka i priloge uz aplikaciju (moguće preuzeti u .doc ili .pdf formatima). Internet poveznica: www.hub.hr/uof/

*Vođenje osobnih financija preduvjet je za odabir štednje
i općenito za donošenje financijskih odluka.*

Razlika između štednje i ulaganja

Štednja je izdvajanje sredstava, obično na kraći rok, te u pravilu u ponudi s minimalnim rizikom, ali i manjom zaradom.

Ulaganje je izdvajanje sredstava (novca) na duži rok, u pravilu s višim prinosom, i često s potencijalno višim rizikom.

Ovaj odnos rizika ulaganja i prinosa (zarade) vrijedi načelno, dakle ne uvijek.

Odabir prema vlastitim ili obiteljskim potrebama

Kako uspješno štedjeti i kako odabrati vrstu štednje ili ulaganja koja najbolje odgovara vlastitim ili obiteljskim potrebama, ciljevima i željama?

Ne možemo sa sigurnošću predvidjeti budućnost. Međutim, možemo predvidjeti neke dijelove svoje budućnosti ili članova svoje obitelji. Možemo predvidjeti da ćemo ići u mirovinu, pretpostaviti da ćemo sa starenjem imati više troškova za zdravlje ili medicinska pomagala (npr. stakla za naočale), financirati školovanje djece, trebati popravke u kući ili obnavljanje nekog dijela kuće (npr. promjena instalacija), obnavljanje namještaja (npr. krevet, madrac), ili prijevozno sredstvo (automobil, motocikl, bicikl) ili da će nam naš stambeni prostor biti prevelik ili premalen za buduće potrebe, ovisno o tome i kako se obiteljske situacije mijenjaju. Dakle, donekle možemo predvidjeti naše **potrebe**.

Možemo imati i određene **želje** koje imaju velik osobni značaj npr. pohađanje koncerta, sportskog događaja, putovanje koje jako želimo.

Vrsta štednje i ulaganja koju odaberemo treba bi biti u skladu s našim potrebama, ciljevima i željama, a radi se o vrlo osobnim faktorima, kao što su sadašnja dob, obiteljska situacija, zaposlenost, ponude proizvoda na financijskom tržištu i dr.

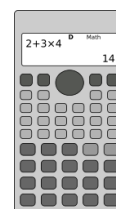
*Budućnost ne možemo sasvim predvidjeti, ali možemo pretpostaviti **potrebe** u budućnosti. Izvjesno je da uz potrebe imamo i **želje** koje nam čine život ugodnijim i ljepšim.*

Što i otkuda štedjeti?

Možemo štedjeti nepotrošeni dohodak, tzv. «*mjesečni ostatak*». Jedan mjesec uzet je kao period u kojem većina osoba prima prihod – plaću, mirovinu i sl., međutim, prihode i troškove možemo sagledavati i na godišnjoj, tromjesečnoj, dvotjednoj, tjednoj, dnevnoj razini!

Kako do tog iznosa? Nepotrošeni dohodak ili nedovoljno stanje sagledavamo iz prakse vođenja kućnog, obično mjesečnog budžeta:

**primanja – troškovi = ostatak kućnog budžeta
(«mjesečni ostatak»)**

Idealno, prihodi nadmašuju troškove. U slučaju da troškovi nadmašuju prihode, radi se o manjku sredstava.

Da bi mjesečni ostatak ponovno postao pozitivan, u pravilu se opredjeljujemo za povećanje prihoda ili smanjenje troškova (vidjeti materijale o Upravljanju osobnim financijama, internet poveznice: www.hub.hr i www.hub.hr/uof/).

Prije donošenja odluke o štednji/ulaganju

Bez obzira da li ćemo štedjeti veći ili manji iznos, potrebno je provjeriti kriterije ulaganja ili štednje.

Dobro je znati, svatko za sebe ili kao kućanstvo/obitelj što želimo postići i što nam je potrebno:

- Ciljeve štednje/ulaganja odnosno namjenu štednje
- Vremenski period – da li ćemo štedjeti godinu, dvije, deset?
- Iznos kojeg je moguće izdvojiti ili izdvajati...
Razmotriti bar okvirno koliko ulagati (50, 100, 500 kuna?)
- Učestalost uplata – da li ćemo uplatu izvršiti jednokratno ili višekratno, u intervalima
- Rizik i prinosa – ima li zarade? Ima li sigurnosti te kakav je odnos rizika ulaganja i prinosa?
- Mogućnosti raspolaganja novcem – mogu li doći do novca lako i kada hoću?
- Sve ostalo specifično za našu situaciju ili izbor

Informiranje i usporedba proizvoda/usluge

Nakon razmatranja osobnih potreba i mjesečnog ostatka, potrebno je informirati se o karakteristikama proizvoda i usporediti ih.

Kanali informiranja mogu biti poslovnice banaka, brošure, telefonski upiti, internet stranice, knjige, časopisi, predavanja, čak i razgovor s bliskim osobama i prijateljima koji imaju iskustvo u korištenju nekog proizvoda ili usluge.

Za izračune, moguće je koristiti kalkulatore, npr. na internet stranicama banaka. Možete usporediti vrstu proizvoda, kamatu, kamatnu stopu, posebne uvjete itd. Osim same dostupnosti informacija, potrebno je i razumijevanje značenja pojedinih karakteristika proizvoda ili usluge.

Da bismo donijeli za nas «dobre» odluke, trebamo se informirati: pronaći i druge načine i kanale informiranja kao i provjeriti razumijevanje karakteristika proizvoda.

Prije štednje i ulaganja: razmisliti o osobnim potrebama i ciljevima, vremenu, iznosu ulaganja, učestalosti uplata, raspoloživosti novca i ostalim kriterijima štednje/ulaganja.

Financijske odluke treba donijeti temeljem što više relevantnih informacija. Najveća moguća pogreška je ne informirati se ili uzeti proizvod koji nije u skladu s našim potrebama.

Odabir vrste štednje

Banke nude više vrsta štednje i specifično dizajnirane štednje. Razlikujemo oročenu štednju i a vista štednju, s osnovnom razlikom ugovaranja odnosno ne ugovaranja roka štednje. Za oročenu štednju, primarno je da klijent stavlja novčana sredstva u banku na određeni rok i obično je upravo taj rok uvijek za dogovoreni pripis kamate. Ukoliko je isplata ranije, u pravilu se ne ostvaruje ukupna visina očekivane kamate. Evo nekoliko klasičnih definicija korisnih pojmova za odabir štednje.

Oročena štednja je vrsta nenamjenske štednje kada osoba stavlja novčana sredstva u banku na određeni rok i pritom ugovara odgovarajuću kamatu. Obvezuje se da neće raspolagati novčanim sredstvima prije isteka roka oročenja no ako joj zatreba, može tražiti isplatu novčanih sredstava i ranije no pritom neće ostvariti ukupnu visinu očekivane kamate. Podvrste oročene štednje: klasična oročena, štednja sa sukcesivnim uplatama, rentna štednja, ...

A vista štednja je vrsta nenamjenske štednje kada osoba stavlja novčana sredstva u banku bez određenog roka i pritom raspolaže sredstvima prema svojim potrebama. Visina kamate koju ostvaruje na ta sredstva je niža nego da su bila oročena.

Prijevremeno razročenje – znači da nismo izdržali ugovoreni rok oročenja. Tada uglavnom nećemo dobiti ugovorenu kamatu, već će ona biti umanjena – ili će biti a vista ili samo do tog dana razročenja. Važno je znati da štediša može doći tražiti prijevremeno razročenje, u slučaju takve potrebe. Potrebno je provjeriti da li u nekim slučajevima postoji posebna naknada za prijevremeno razročenje.

Premiju na kamatu daje banka uglavnom kada želi nagraditi postignuti rok oročenja tako da obračunava i isplaćuje još neki postotak na ostvarenu kamatu. Time je oročenje profitabilnije i privlačnije.

Efektivna kamatna stopa za štednju – u pravilu, za štednju, efektivne kamatne stope (EKS) jednake su prikazanim nominalnim kamatnim stopama. Način izračuna EKS-a je jedinstven za sve banke, a propisala ga je Hrvatska narodna banka. EKS kada se odnosi na štednju prikazuje kolika je stvarna kamatna stopa na uloženi depozit, a sastoji se od obične nominalne kamatne stope i premijske kamatne stope. (EKS se također koristi za kredite).

Štednja ovisi i o valuti štednje. Tako razlikujemo **kunsku štednju** – štednja u kunama, domaćoj valuti, **deviznu štednju** – štednju u stranoj valuti, **štednju uz valutnu klauzulu** – vrlo rijetko u ponudi banaka.

Kamata i kamatna stopa, zar to nije isto?

Kamata je iznos, a kamatna stopa postotak ukamaćenja sredstava (novca) na štednom računu. Kamatna stopa može biti fiksna i promjenjiva. Na duži rok, kamatne stope obično su više od onih na kraći rok.

Na kamatnu stopu utječe: rok oročenja, valuta, visina iznosa, načini uplate (jednokratno tj. višekratno) i drugi faktori. Stoga svaki proizvod treba zasebno proučiti.

Prilikom odabira štednje potrebno obratiti pažnju i na već spomenute pojmove: prijevremeno razročenje, premija na kamatu, efektivna kamatna stopa (EKS).

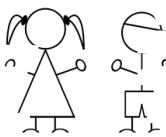
Štednja	Kraći rok	Duži rok
IZNOS MJESEČNE ŠTEDNJE	100 kn	100 kn
RAZDOBLJE	1 godina 12 mj.	10 godina 120 mj.
KAMATNA STOPA	3%	5%
UKUPNI UPLAĆENI IZNOS	1.200 kn	12.000 kn
UKUPNA KAMATA	20 kn	3.593 kn
UŠTEĐENI IZNOS	1.220 kn	15.093 kn

Prikaz: Primjer štednje, kamatne stope i kamate na duži i kraći rok

I još o vrstama štednje . . .

Dječja štednja

Dječju štednju pogodno je koristiti za ostvarenje budućih ciljeva (npr. školovanje djeteta, putovanja, zdravlje i sportske aktivnosti, kao i buduće stambene potrebe djeteta). Uplaćuju se iznosi na štedni račun djeteta.

Dječja štednja korisna je navika, kako roditelja i rodbine tako i samog djeteta, dakle dobra praksa za kasnije, za planiranje putovanja, studija, bavljenja izvanrednim aktivnostima i sl. Banke često nude *poticajnije kamatne stope ili poklone za najmlađe*.

Na račun **dječje** štednje sredstva može uplaćivati zakonski zastupnik tj. roditelj, skrbnik ili bilo koja druga osoba. U pravilu, osobe tj. roditelji uplaćuju na dječju štednju sukladno svojim mogućnostima odnosno sami određuju dinamiku i iznose naknadnih uplata.

Radi zaštite prava djeteta postoji tzv. **ograničenje raspolaganja** regulirano Obiteljskim zakonom. Aktualne iznose određuje Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, a više se može saznati i pri Centrima za socijalnu skrb.

Dječja štednja je korisna navika, dobra za planiranje budućih troškova djeteta. Sami određujemo dinamiku uplata i iznose. Imamo mogućnost uključivanja i drugih članova obitelji.

Stambena štednja

Stambena štednja je štednja namijenjena za rješavanje stambenog pitanja i podizanje kvalitete stanovanja, no kao i svaka štednja može biti i za druge namjene.

Visinu državnih poticajnih sredstava (DPS) određuje Država. U trenutku pisanja ovog teksta DPS iznosi 15% štednih uplata do maksimum 5.000 kuna, što je 750 kuna godišnje. Neki ljudi koriste stambenu štednju kao siguran vid štednje, s poticajima, a nakon 5 godina stambene štednje, osim za stambene potrebe i za druge namjene. I ovu štednju moguće je uplaćivati prema vlastitim mogućnostima.

Da ponovimo: u RH u bankama i stambenim štedionicama iznos osigurane štednje je do 400.000 kuna.

Stambena štednja – za rješavanje stambenog pitanja, unapređenje stanovanja ili za planiranje budućih dugoročnih želja i potreba, uz državne poticaje. Dinamiku i iznose određujemo sami.

Vježba za uštedu: Pokušajte!

Ako želite uštedjeti, razmotrite već sada, uoči čitanja ovog teksta 3-5 stavki osobnog/kućnog budžeta na kojima možete uštedjeti već narednih dana, u tekućem ili narednom mjesecu odnosno na kojim stavkama biste mogli u budućnosti uštedjeti. Cilj je i u kratko vrijeme razaznati koje mogućnosti uštede imate, a samu odluku o tim uštedama možete donijeti i kasnije.

Iz primjera s naših radionica o upravljanju osobnim financijama ističemo nekoliko jednostavnih svakodnevnih primjera ušteda: za prehranu na radnom mjestu, umjesto naručivanja hrane, od kuće donositi obrok/užinu – ako se radi o 20 kn razlike po obroku u 20 radnih dana iznos uštede je 400 kuna; smanjiti troškove mobitela odabirom adekvatnije pretplate za vlastite potrebe (20 - 100 kn mjesečno); prestati pušiti (600 - 800kn mjesečno); ići jeftinijem frizeru (50 – 100 kn mjesečno); itd.

Naravno – svatko bira ono što može napraviti; nekome ispijanje kave s prijateljem jednom tjedno može značiti jako puno, a nije cilj odreći se svega, nego razmotriti gdje možemo uštedjeti, sve u svrhu ostvarenja nekog cilja (vidjeti dalje pod *Planiranje osobnih financija*).

Svaka financijska odluka je osobna odluka i tiče se svakog pojedinačno odnosno kućanstva i ovisi o više faktora.

► Dodatna vježba: Uštedeni iznos – Provjerite!

Ukoliko tijekom 5 godina (60 mjeseci) svaki mjesec uplaćujete 200 kuna, koliki će biti uštedeni iznos, koliki iznos kamate, uz kamatnu stopu 4%?

Na slijedećoj stranici naći ćete odgovor.

Na kalkulatorima za izračun možete provjeriti kolika će biti kamata i ukupni uštedeni iznos. Imajte u vidu svoje potrebe, ciljeve i želje te kriterije ulaganja (dostupnost sredstava, trajanje ulaganja,). Vodite računa da li je izračun usklađen za inflaciju (obično nije).

2. Planiranje osobnih financija

Faktori planiranja osobnih financija: planiranje osobnih financija ovisi o više čimbenika kao što su životna dob, zanimanje, bračni status odnosno da li osoba ima obitelj ili je samac, broj i životna dob članova kućanstva.

Financijski ciljevi ljudi i metode u različitim životnim situacijama i dobi, nisu isti: u mlađoj dobi (npr. studenti), ljudi u radnoaktivnoj dobi, da li imaju djecu – i starost djece, samohrani roditelj, ljudi u poznijoj dobi i dr. Životne situacije i dob znatno utječu na mogućnost ušteda, nivo prihoda, financijske ciljeve i na što se troši (troškovi kućanstva, prijevoz, hrana, odjeća, osobna higijena i zdravlje, zabava, obrazovanje, osiguranja i uplate u mirovinu, darovi i donacije, ušteđevina-uplate štednje) i dr.

Naravno, i vanjske okolnosti utječu na financijsko planiranje: inflacija, promjene poreznog sustava, nezaposlenost, cijene nekretnina, ponuda novca (kredit), ponekad i vremenski uvjeti (npr. velike suše ili nepogode) i dr.

Planirajući osobne financije dajemo manje prostora vanjskim utjecajima, i možemo lakše i brže ostvariti svoje potrebe, ciljeve i želje!

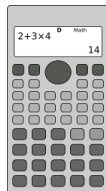
Sigurnost kao kriterij - štednja u bankama je osigurana

Štedni iznosi u bankama i stambenim štedionicama osigurani su do iznosa od 400.000 kuna po deponentu po banci (u trenutku pisanja ovog teksta). Za više informacija o osiguranju depozita u bankama, možete se obratiti Državnoj agenciji za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka, Jurišićeva 1, Zagreb, internet: www.dab.hr.

► *Odgovor na pitanje s prethodne stranice*

Ukoliko tijekom 5 godina (60 mjeseci) svaki mjesec uplaćujete 200 kuna, koliki će biti uštedeni iznos, koliki iznos kamate, uz kamatnu stopu 4%?:

<i>Ukupno smo uplatili, višekratno, 60 puta po 200 kuna:</i>	<i>12.000 kn</i>
<i>Uštedeni iznos:</i>	<i>13.304 kn</i>
<i>Ukupna kamata:</i>	<i>1.304 kn</i>

Primjer: Uplata 200 kuna mjesečno tijekom 60 mjeseci (5 godina), kamatna stopa 4%

3. Mirovinska štednja

VIŠA MIROVINA

Od 2002. godine u Hrvatskoj je izmijenjen dotadašnji mirovinski sustav, u sustav u tzv. tri stupa.

Osnovne karakteristike svakog stupa:

- Prvi stup** obvezan, sustav generacijske solidarnosti (Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje), 15% bruto plaće
- Drugi stup** obvezan, ali ide na osobni račun (obvezni mirovinski fondovi), 5% bruto plaće se ulaže
- Treći stup** dobrovoljan, na osobni račun, ne mora biti vezan uz radni odnos (dobrovoljni mirovinski fondovi)

Očekivane mirovine iz sustava generacijske solidarnosti bile su 80% prosječne plaće, sada su oko 40%, a u budućnosti očekivano će iznositi i samo 30% prosječne plaće ili manje, što nas navodi da i sami trebamo voditi računa o svojim prihodima u poznijoj dobi, jer nam isplate samo iz prvog ili drugog stupa vjerojatno ne bi bile dostatne za adekvatan život.

Uvođenjem trećeg stupa ukazuje se i na važnost preuzimanja odgovornosti za visinu vlastite mirovine.

«Dobrovoljna mirovinska štednja ili tzv. treći mirovinski stup predstavlja mogućnost samostalnog preuzimanja odgovornosti za vlastita mirovinska primanja jer se ulaganjem u dobrovoljnu mirovinsku štednju, pri čemu član samostalno određuje visinu i dinamiku uplate sredstava, ostvaruje pravo na dodatnu mirovinu iz trećeg stupa.»

Izvor: <http://www.mfin.hr/hr/mirovinski-fondovi>

Novi sustav reguliraju Zakon o mirovinskom osiguranju, Zakon o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima te Zakon o mirovinskim osiguravajućim društvima i isplati mirovina na temelju individualne kapitalizirane štednje.

Treći stup – dobrovoljni mirovinski fondovi (DMF)

Svi podaci o dobrovoljnim mirovinskim fondovima nalaze se na njihovim internetskim stranicama te su dostupni i na druge načine.

Svatko tko štedi u mirovinskom fondu treba se informirati kakve mogućnosti isplate ima nakon isteka roka ulaganja, odnosno prilikom odlaska u mirovinu (načini isplate). Isplata može biti jednokratna do određenog postotka kapitaliziranog iznosa, može se raditi o isplati tijekom 5 godina (ili drugog razdoblja), ili mjesečnoj doživotnoj isplati (renti).

Za dobrovoljnu mirovinsku štednju odlučilo se manje od deset posto radnog stanovništva što je mali broj.

***Dobrovoljni mirovinski fondovi u trećem stupu:
uplaćujem koliko želim, kada želim i to su moja sredstva!***

Državna poticajna sredstva i olakšice

Najviši iznos državnih poticajnih sredstava po članu fonda može biti 750 kuna godišnje (15% od ukupno uplaćenog doprinosa pojedinog člana fonda u prethodnoj kalendarskoj godini, ali najviše do uloga od 5.000,00 kuna po članu fonda tijekom jedne kalendarske godine).

Osoba može istodobno biti član jednog ili više dobrovoljnih mirovinskih fondova, no državna poticajna sredstva odobravaju joj se za članstvo samo u jednom dobrovoljnom mirovinskom fondu.

U trenutku pisanja ovog teksta, i poslodavac može uplatiti zaposleniku sredstva u treći stup. Država daje porezne olakšice poslodavcima za uplate u DMF. Do iznosa od 500 kuna mjesečno odnosno 6.000 kuna godišnje, uplate u DMF ne smatraju se plaćom.

Ulagati u dobrovoljni mirovinski fond, u treći stup, može svatko, i osobe koje nisu u radnom odnosu.

Očekivana visina prinosa u pravilu je konzervativnija, ali time i očekivano sigurnija.

Na obvezne uplate ne možemo utjecati, ali možemo utjecati na treći stup ili dodatnu štednju. Za treći stup, dobrovoljno mirovinsko osiguranje, možete sami odabirati iznose i dinamiku uplata, a pri tome dobivati državna poticajna sredstva.

*Većini ljudi je cilj biti financijski siguran u poznijoj dobi.
Raspitajmo se i informirajmo!*

***Početi ulagati u mirovinu rano i sami preuzeti odgovornost.
Informirati se!***

Koristiti kalkulatora i stručne procjene za procjenu vlastite mirovine.

Izračun - Pokušajte i Vi!

Koristeći kalkulatora dostupne na internet stranicama mirovinskih fondova, izračunajte koliko biste uštedjeli u pojedinom mirovinskom fondu, vodeći računa o godišnjem prinosu fonda, broju godina ulaganja, te pripisu sredstava državnih poticaja.

Ukoliko nemate pristup računalu, možete poslati i pisani upit na neki od dobrovoljnih mirovinskih fondova o mogućnostima mirovinske štednje, te tako usporediti koji iznos i koliko redovito Vam je u interesu uplaćivati.

4. Investicijski fondovi

Ukoliko se odlučite za ovaj vid ulaganja u vrijednosne papire (dionice, obveznice, ...), možete se samostalno baviti investiranjem ili angažirati stručnjaka za ulaganje (broker). Osobno bavljenje ovom materijom znači da ćete samostalno svakodnevno proučavati burzovne novine, stanje na tržištu i ulagati prema Vašem odabiru. Ova metoda zahtjeva mnogo vremena te nešto novca. Drugi način je povjeriti svoj novac na upravljanje društvu za upravljanje investicijskim fondom.

Investicijski fondovi su financijska imovina kojom upravlja Društvo za upravljanje investicijskim fondom. Vlasnici imovine su ulagači koji su uložili svoj novac u investicijski fond. Ulaganjem na tržištu vrijednosnica, investicijski fond nastoji svojim ulagačima ostvariti atraktivne prinose obzirom na vrstu ulaganja. Investicijski fondovi su institucionalni investitori registrirani kako kompanije koji prikupljaju novčana sredstva široke javnosti obično individualnih investitora i plasiraju ih u dugoročne ponekad i kratkoročne investicije. Imovina fonda je odvojena od imovine društva za upravljanje investicijskim fondovima. Za svoje usluge organiziranja fond uzima naknadu za upravljanje fonda. Razlikujemo otvorene i zatvorene investicijske fondove.

U fond se ulaže kupnjom **udjela u fondu**. Vi ste kao ulagač, vlasnik svog dijela imovine u fondu. Zadatak društava za upravljanje investicijskim fondovima je da za ulagače ostvare maksimalni prinos po njihovim ulozima. Udjeli nemaju fiksnu cijenu, tako da Vaša imovina raste ili pada u korelaciji s rastom cijene udjela.

Osnovna pitanja za ulagača su sigurnost sredstava i prinos. U pravilu su fondovi rizičniji od štednje i mirovinske štednje, i uobičajeno, ali ne u pravilu, nose viši prinos. Rezultat Vašeg ulaganja može biti prinos, bez promjene, ili gubitak.

Ulagrač treba gledati i rizik, period ulaganja, naknade. Stoga je informiranje o tim faktorima nužno prije ulaganja, kao i sagledavanje kriterija po kojima ulažemo – naših potreba, ciljeva i želja.

Prilikom odabira ulaganja u određeni investicijski fond, promatramo:

RIZIK ulaganja - vrijednost udjela u fondu može rasti i padati, u pravilu dugoročno raste. U odnosu na naše osobne prioritete i ciljeve ulaganja možemo donijeti odluku koji su nam rizici prihvatljivi i tako odabrati fond koji nam najviše odgovara (niskorizičan, srednjerizičan, visokorizičan).

VRIJEME ulaganja - sagledati da li ulažemo kratkoročno ili dugoročno; važno je znati da li nam sredstva mogu iznenadno zatrebati ili možemo ulagati dok ne postignemo odgovarajući prinos. Promatranjem kretanja raznih tržišta proizlazi: što duže traje ulaganje to se više izjednačavaju kolebanja vrijednosti prema dolje i prema gore te se postiže željeni prinos – međutim, to ne mora biti pravilo.

Preporučeno trajanje ulaganja u vrste fondova: za novčane fondove od 3 mjeseca do 1 godine, za obvezničke fondove 1-3 godine, dionički fondovi – barem 3 godine, od 3-5 godina, mješoviti fondovi od 3-5 godina.

PRINOS - neki fondovi nose fiksni prinos, ali većina njih ne, odnosno vrijednost udjela u fondovima ovisi o uspješnosti njihovog upravljanja i drugim faktorima – kao što je razvijenost tržišta, stanje na tržištima kapitala i drugo.

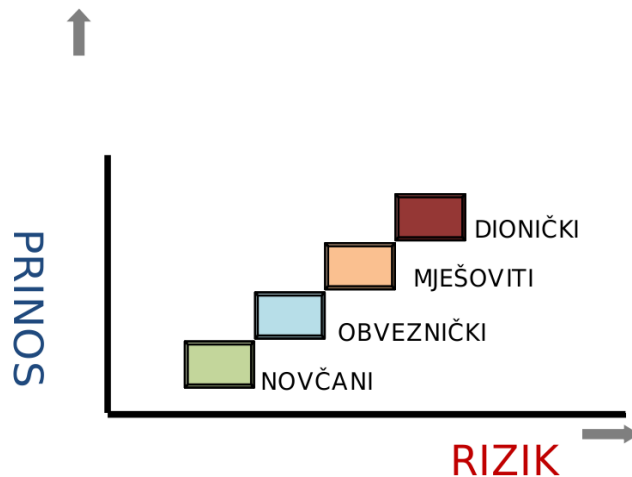
Prospekt ili statut (otvorenog) investicijskog fonda pruža osnovne informacije o određenom fondu i treba biti uručen kupcu udjela u investicijskom fondu. U njemu piše da li i na koji način možemo prodati naše udjele u fondu. U prospektu fonda navedeni su rizici, npr. rizici kretanja cijena vrijednosnih papira u koje fond ulaže, rizik promjene tečaja valuta u kojima su vrijednosni papiri denominirani, rizik promjena kamatnih stopa, rizik likvidnosti, kreditni rizik, rizik promjena poreznih propisa i dr.

Naknade - fondovi često imaju ulazne naknade, izlazne naknade, ili su bez naknade. Potrebno je znati kakve su naknade, kao i samu vrijednost udjela.

Ostali troškovi - Prilikom pisanja ovog teksta, nema posebnih poreza na prihode od ulaganja, ali svakako se informirajte o vrijedećim propisima uoči ulaganja.

Fondove dijelimo prema rizičnosti i prinosu. U pravilu, najveći rizik znači i najveći prinos, i obratno. Međutim, to nije uvijek pravilo!

S obzirom na strategiju ulaganja i visinu rizika ulaganja, investicijske fondove dijelimo na:

- **novčani** – fond koji ulaže u vrijednosne papire kratkog dospeljeća i depozite kod banaka (niski očekivani prinos s malom razinom rizika)
- **obveznički** – ulaganje imovine fonda u obveznice i druge obvezničke fondove (minimalni rizik i nešto viši prinosi)

- **mješoviti** – fond koji podjednako ulaže u dionice i obveznice i karakterizira ga srednji očekivani prinos i srednji rizik ulaganja
- **dionički** – fond čiji se portfelj svojim najvećim dijelom uglavnom sastoji od dionica i koji karakterizira visok očekivani prinos, ali i viši rizik ulaganja.

Osim po rizičnosti i prinosu, fondove još možemo podijeliti na otvorene i zatvorene.

Za detaljnije informacije, sugeriramo dokument *Mali bankovni rječnik*, dostupan na internet stranicama HUB-a www.hub.hr.

Izračun - Pokušajte i Vi!

Vodeći računa o kriterijima ulaganja, posebice kriteriju rizika i pripadajućim naknadama, provjerite na kalkulatorima investicijskih fondova moguće ishode Vaših ulaganja.

***Znam li svoje potrebe, ciljeve i želje?
Jesam li informiran/a o rizicima određenog ulaganja?***

Korisne poveznice: www.hanfa.hr

5. Osiguranje života

Prilikom odabira životnog osiguranja, ključno je pitanje: *Koliko vrijedi moj miran san?*

«Osnovna svrha životnog osiguranja je pružanje zaštite, odnosno stvaranje financijske sigurnosti pojedincu i njegovoj obitelji od opasnosti koje mu mogu ugroziti život.»
(Izvor: Priručnik «Tržište osiguranja», HANFA).

Život planiramo na jedan način, no zбо nekih okolnosti može se realizirati na sasvim drugi, neočekivano negativan način. Recimo, prilikom nesretnog slučaja (ozljede, invaliditeta, smrti), iza nas mogu ostati dugovi i troškovi, kao i nezbrinut član obitelji (dijete, partner, roditelj ili dr.).

Ukoliko imate životno osiguranje, bar znate da ukoliko Vam se dogodi nešto loše, možete računati na pokrivanje troškova i financijski temelj za Vašu obitelj.

KLJUČNA RAZLIKA između životnih i neživotnih osiguranja: životna imaju štednu komponentu (zato i jesu oblik štednje). Osiguranje od rizika, tzv. neživotna osiguranja, nemaju štednu komponentu.

I kod razmatranja životnog osiguranja kao vida štednje, također su bitni **faktori financijskog planiranja** i osobne okolnosti, potrebe, ciljevi, želje, kao što su npr. da li imamo djecu, supružnika ili slično, da u slučaju nezgode ili smrti naši partneri ili djeca neće biti opterećeni dugovima.

Životno osiguranje ima tri osnovne komponente:

- **sigurnost** – u slučaju određenog događaja dolazi do financijske isplate
- **štednja** – dodatna pozitivna okolnost, ali radi se obično o simboličnim prinosima. Na kraju police imamo uštedena sredstva + dobit, ali u odnosu na klasičnu štednju imamo dodatnu financijsku sigurnost.
- **dobit** – nije zagarantirana, moguća jedino ukoliko postoji štedna komponenta.

Premija je iznos koju ugovaratelj plaća da bi u slučaju određenih uvjeta ostvario zaštitu ili nadoknadu štete. Osigurana svota je iznos na koji korisnik ima pravo, u slučajevima pokrivenima zakonom odnosno ugovorom.

Premija i osigurana svota ovise o više faktora: dob, spol, profesija, hobi, zdravstveno stanje i drugo.

Prije sklapanja police, potrebno je dobro se informirati što polica pokriva i do kojih iznosa.

Pokušajte i Vi – informirajte se!

Raspitajte se, bez obveze, o iskustvima korisnika osiguranja, provjerite izračune, uvjete pojedinih polica, dodatne pogodnosti koje mogu pružiti.

Korisne poveznice:

Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, www.hanfa.hr

Hrvatski ured za osiguranje, www.huo.hr

6. Kombinirani proizvodi

Banke nude i proizvode koji kombiniraju mogućnosti sigurnog prinosa odnosno sigurnosti (štednja) i rizičnijeg, ali višeg prinosa.

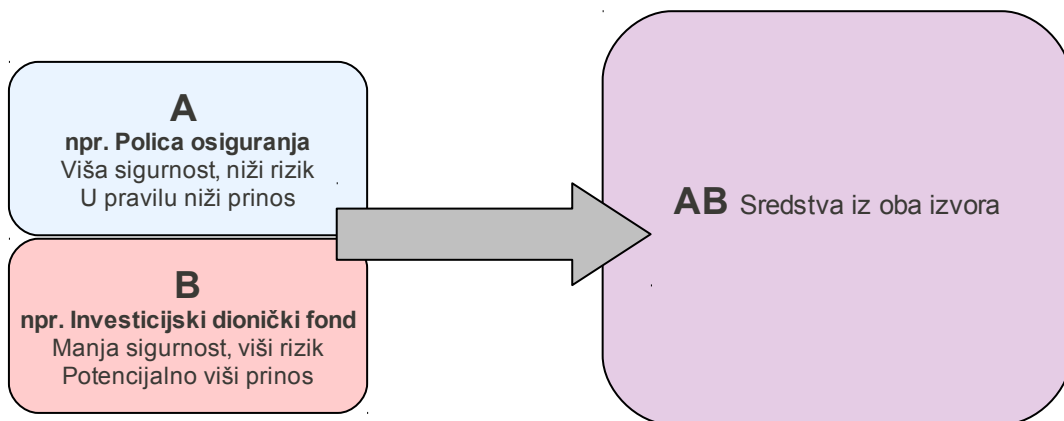
U takozvanom kombiniranom proizvodu, uplaćujemo sredstva, primjerice mjesečno, a dio sredstava je kao u klasičnoj polici fiksna (recimo štednja ili polica osiguranja), a dio sredstava osiguravajuće društvo ulaže u investicijski fond. Postoje i druge vrste kombinacija, koji se nekad nazivaju i hibridni proizvodi.

Prilikom odabira kombiniranih proizvoda, bitno je također znati njihove karakteristike (mogućnosti prinosa, rizičnost, ročnost, i drugo).

U kombiniranom proizvodu, uplaćujemo sredstva, primjerice mjesečno, a dio sredstava je kao u klasičnoj polici fiksna (recimo štednja ili polica osiguranja), a dio sredstava osiguravajuće društvo ulaže u investicijski fond.

Primjeri kombiniranih proizvoda, ilustriranih kao «A» i «B»:

- štednja + investicijski fond
- štednja + polica osiguranja
- polica osiguranja + investicijski fond
- druge vrste kombinacija

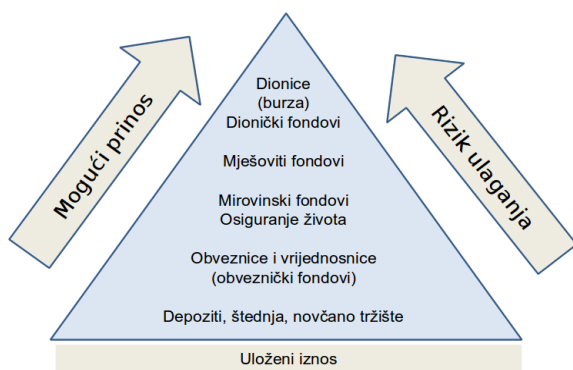

Na tržištu se nude sve «kompleksniji» proizvodi i stoga je sve značajnije raspitati se o specifičnostima takvih proizvoda.

Informirajmo se!

7. Piramida ulaganja

Razmatrajući štednju i ulaganje dolazimo do pojma tzv. **piramide ulaganja**.

Piramida ulaganja ili **financijska piramida** jednostavan je prikaz strukture ulaganja neke osobe.

Takozvana piramida ulaganja prikazuje strukturu imovine temeljenu prema kriterijima sigurnosti, likvidnosti i prinosa. Stvaranje portfelja imovine radi se na način da su u temeljima piramide najsigurniji instrumenti nižeg prinosa.

Odrednice financijske piramide su prinos, likvidnost, sigurnost. U pravilu, što više raste prinos, to pada sigurnost, i obratno.

Prikaz: Piramida ulaganja prema vrsti financijskih instrumenata

U piramidi se radi o «prinosu» u odnosu na «rizik», kao što smo već vidjeli na prikazu investicijskih fondova. Kao što je navedeno na početku ovog letka, «štednja» koja je na dnu je u pravilu nerizična, ali ima manji prinos. Ulaganje je rizičnije ali uobičajeno ima viši prinos.

Potrebno je voditi računa o namjeni ulaganja i informirati se o uvjetima, rokovima, prinosima, rizicima, vodeći računa o faktorima planiranja financija.

Raspodjela ulaganja

Ljudi biraju vrstu štednje i ulaganja sukladno **različitim faktorima**, ovisno o zanimanju, dobi, broju i dobi članova obitelji, osobnim prioritetima i dr. Uz to, svatko bi trebao informirati se i odabrati jedan ili više vrsta štednje i ulaganja, odnosno mogućnosti zarade ili smanjenja troškova, koji su osobni i promjenivi. Važno je i **raspodijeliti ulaganja**, tj. ne staviti sva «jaja u istu košaru». Za raspodjelu ulaganja, često se koristi termin **diverzifikacija ulaganja**.

Mjesečni ostatak – vježba za one koji žele

Vratimo se na početni korak – što i koliko štedjeti i u koju svrhu? Razmislite! Znete li stanje Vašeg mjesečnog ostatka? Znete li Vaše financijske ciljeve?

Ukoliko ste u manjku, razmotrite koje bi uštede mogle ostvariti i/ili kako bi mogli povećati svoj prihod. Napravite dužu i svrhovitu listu potencijalnih ušteda ili ideje za povećanja prihoda. To možete učiniti i na običnom papiru.

Sugeriramo koristiti i besplatni obrazovni materijal o upravljanju osobnim financijama (dostupno na www.hub.hr/uof/ podtema o vlastitim financijskim ciljevima i vođenju budžeta).

Upravljanje osobnim financijama i odabir štednje odnosno ulaganja ovisi o faktorima financijskog planiranja.

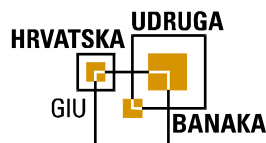
Uz odabir štednje i ulaganja koji najviše odgovaraju Vašim potrebama, ciljevima i željama, važno je diverzificirati (raspodijeliti) ulaganje ili štednju sukladno ciljevima i drugim kriterijima, od kojih su neki navedeni i u ovom tekstu.

Cilj je svladati kućni budžet kao predkorak za daljnje financijske odluke.

Donošenje dobrih odluka uvjetovano je dobrim informiranjem i poznavanjem vrsta štednje i ulaganja, odnosno proizvoda i usluga banaka te drugih ovlaštenih financijskih institucija.

Nadamo se da Vam je ovaj dokument dao korisne informacije i da će poslužiti prilikom donošenja financijskih odluka.

Želimo svima uspješno upravljanje osobnim financijama i što više korisnih informacija o financijskim proizvodima!

Prilozi uz materijal "Štednja i ulaganje: Mudro je imati informacije"

- Osobni/kućni budžet – mjesečni iznosi (tablica za vođenje budžeta)
- Mali bankovni rječnik

Napomene

Odricanje od odgovornosti i uvjeti korištenja materijala "Štednja i ulaganje: Mudro je imati informacije": Hrvatska udruga banaka, banke članice Hrvatske udruge banaka pripremile su radionice za građane i ovaj informativni materijal za besplatno i neograničeno korištenje u nekomercijalne svrhe te za osobnu upotrebu, uz poštivanje svih autorskih i drugih prava te uz ograničenje prava kako je navedeno u ovom tekstu.

Informacije iz ovog materijala nisu financijski savjeti te ne smiju biti korištene niti se mogu dalje prenositi u svrhu financijskog savjetovanja. Objave i prenošenje cijelog ili dijela sadržaja u medijima dopušteno je radi obrazovanja, obavještanja i drugih nekomercijalnih namjena, uz navođenje ovog materijala kao izvora podataka.

Ovaj materijal ne može se smatrati pozivom na kupnju bilo koje imovine ili prava. Informacije, primjeri i prijedlozi te ishodi koji se iznose, zasnivaju se na dostupnim informacijama za čiju točnost i promjenjivost Hrvatska udruga banaka ni njene članice niti drugi partneri u projektu ne mogu snositi odgovornost.

Hrvatska udruga banaka, banke članice i partneri ne odgovaraju za rizike koji mogu proisteci djelovanjem pojedinca temeljem upotrebe ovog materijala u cijelosti ili u dijelovima. Primjeri izneseni u ovom materijalu podložni su promjenama koje ovise o promjenama izvora informacija, promjenama na tržištu, i drugim promjenama koje mogu nastupiti od trenutka pisanja materijala do njegovog čitanja odnosno upotrebe. Hrvatska udruga banaka, banke članice i partneri u projektu ne snose odgovornost za moguće štete nastale zbog korištenja ovog materijala ili zbog korištenja cijelog ili dijela materijala niti zbog posljedica koje mogu nastati njegovim neovlaštenim korištenjem.

Dopušteno je objavljivanje podataka iz ovog materijala u novinama, časopisima i elektronskim medijima isključivo u informativne i promidžbene svrhe. Nije dopušteno kopiranje ovog materijala bez odobrenja Hrvatske udruge banaka.